

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor
Dyddiad:	Pwyllgor Gwaith 14 Gorffennaf 2014 Cyngor 9 Hydref 2014
Pwnc:	Rheoliadau Absenoldeb Teuluol
Aelod(au) Portffolio:	Alwyn Rowlands
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball – Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Awena Parry – Cyfreithwraig (Llywodraethu Corfforaethol) Est. 2563 apxce@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	D/B

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

ARGYMHELLIAD

Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymell i'r Cyngor:

- (i) Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor, fel y manylir arnynt yn Atodiad 1 i'r Adroddiad hwn;
- (ii) Sefydlu Is-Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd er mwyn cynnal gwrandawiadau Apêl dan y Mesur;
- (iii) Pan mae Aelod yn cymryd cyfnod o absenoldeb teuluol yn unol â'r Rheoliadau ac yn derbyn cyflog graddfa uwch, ni fydd y cyflog uwch hwn yn cael ei dalu yn ystod unrhyw gyfnod o absenoldeb teuluol parhau am ragor na phythefnos. Bydd Aelodau'n parhau i dderbyn y lwfans sylfaenol. Gellir penodi dirprwy ar gyfer yr aelod sydd ar gyfnod o absenoldeb teuluol ar yr amod fod y cyfnod hwnnw'n parhau am ragor na phythefnos a bydd hawl gan y dirprwy i dderbyn cyflog uwch lle mae hynny'n briodol.
- (iv) Bydd gan y Prif Weithredwr awdurdod a ddirprwywyd gan y Cyngor i ddileu cyfnod o absenoldeb teuluol neu i ddod ag ef i ben os nad yw'n dod o dan delerau'r Rheoliadau.

RHESYMAU

Mae Rhan 2 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ("y Mesur") yn cyflwyno hawl newydd i gyfnod o absenoldeb teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol cyn belled â bod yr Aelodau hynny'n cwrdd â'r amodau a nodir yn y Rheoliadau newydd a gyhoeddwyd.

MATERION

Mae yna bum math o absenoldebau teuluol y gall Aelod fod â hawl iddynt dan y Mesur, ar yr amod eu bod yn cydymffurfio â'r Rheoliadau. Y rhain yw:

- (i) **Absenoldeb mamolaeth** – (hyd at 26 wythnos);
- (ii) **Absenoldeb plentyn newydd-anedig** – (hyd at bythefnos);
- (iii) **Absenoldeb mabwysiadwr/mabwysiadwraig newydd** – (hyd at bythefnos);
- (iv) **Absenoldeb mabwysiadu newydd** – (hyd at bythefnos); a
- (v) **Absenoldeb rhiant** – (hyd at 3 mis).

Mae diffiniadau llawn o bob un o'r absenoldebau hyn i'w gweld yn Atodiad 2.

- Mae'r Rheoliadau'n nodi'r darpariaethau isod:-

- (i) Rhaid i'r Aelod roi rhybudd ysgrifenedig i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ("PGD") o fwriad i gymryd absenoldeb teuluol, ynghyd â'r dyddiad pryd y bydd yr absenoldeb yn cychwyn ac yn dod i ben;
- (ii) Rhaid i'r PGD gadw cofnod o'r holl hysbysiau a'r holl gyfnodau o absenoldeb teuluol;
- (iii) Os bydd y PGD yn rhoi gwybod i'r Cyngor bod ganddo ef/hi le rhesymol i amau nad oes gan Aelod hawl efallai i'r absenoldeb y rhoddwyd gwybod amdano, gall y Cyngor ddileu'r absenoldeb neu ddwyn yr absenoldeb i ben, neu ddirprwyo awdurdod i wneud hynny i'r Prif Weithredwr neu Swyddog priodol arall;
- (iv) Yr opsiwn i Aelod barhau i ddod i gyfarfodydd penodol neu gyflawni dyletswyddau penodol yn ystod cyfnod o famolaeth neu absenoldeb rhiant, ar yr amod y cafwyd caniatâd gan Gadeirydd y Cyngor;
- (v) Bod rhaid cynnwys darpariaethau yn y rheolau sefydlog ynghylch unrhyw ddyletswyddau y gellir caniatáu i'r Aelodau barhau i'w cyflawni yn ystod cyfnod o absenoldeb teuluol;
- (vi) Bod rhaid i'r Cyngor benodi Panel ac arno dri Aelod (na all gynnwys Cadeirydd y Cyngor) i wrando a phenderfynu ar apeladau gan Aelodau;
- (vii) Hawl i Aelod gyflwyno apêl i'r Panel yn erbyn penderfyniad y Cyngor (neu yn erbyn penderfyniad a wnaed gan Swyddog gydag awdurdod a ddirprwywyd) nad oes gan yr Aelod hawl i absenoldeb teuluol yn dilyn cyfeiriad gan y PDG; ac / neu yn erbyn penderfyniad gan Gadeirydd y Cyngor i wrthod caniatâd i'r Aelod barhau i fynychu cyfarfodydd penodol neu gyflawni dyletswyddau penodol yn ystod cyfnod o absenoldeb teuluol.

GOBLYGIADAU ARIANNOL

- Mae Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol wedi cyhoeddi adroddiad atodol sy'n cynnwys y penderfyniadau perthnasol isod:-
 - (i) Mae gan Aelod hawl i dderbyn cyflog sylfaenol pan fo'n cymryd absenoldeb teuluol dan y Rheoliadau, waeth beth yw cofnod presenoldeb yr Aelod cyn cychwyn yr absenoldeb;

- (ii) Pan fo Aelod sy'n derbyn uwch gyflog yn gymwys i gymryd absenoldeb teuluol, bydd yn gallu parhau i dderbyn yr uwch gyflog am gyfnod yr absenoldeb os yw'r Cyngor yn penderfynu felly;
- (iii) Bydd gan unrhyw Aelod sy'n dirprwyo ar gyfer Aelod sy'n derbyn uwch gyflog ac sydd wedi cymryd absenoldeb teuluol hawl i dderbyn uwch gyflog;
- (iv) Os yw talu'r uwch gyflog i'r dirprwy yn golygu bod y Cyngor yn mynd y tu hwnt i uchafswm yr uwch gyflogau a ganiateir, ni cheir mynd dros yr uchafswm am y cyfnod y telir uwch gyflog i'r dirprwy heb yn gyntaf gael caniatâd y Gweinidog; a
- (v) Pan fo Cyngor yn cytuno i gael dirprwy ar gyfer aelod sydd wedi cymryd absenoldeb teuluol, rhaid i'r Panel gael gwybod cyn pen 14 diwrnod i ddyddiad y penderfyniad, gan gynnwys manylion am y swydd benodol ac am ba hyd y bydd yr Aelod yn dirprwyo.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Mae'n rhaid gweithredu'r Rheoliadau ond mae rhai o'r elfennau ynghylch sut i'w gweithredu yn ddewisol . Hynny yw, yr argymhellion yn A uchod. Y dewisiadau eraill yw:-

- (ii) Is-Bwyllgor o'r Cyngor
- (iv) Nad yw unrhyw benderfyniad i ddiddymu yn cael ei ddirprwyo ac yn cael ei gymryd gan y Cyngor llawn

Ystyrir bod y ddau yn rhy anhylaw a biwrocraidd.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Oherwydd y bydd gweithredu'r Rheoliadau yn golygu newidiadau i'r Cyfansoddiad nad oes ond modd iddynt gael eu cymeradwyo gan y Cyngor llawn ar ôl i'r Pwyllgor Gwaith eu hystyried.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?

Ydi.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?

Beth oedd eu sylwadau?

1	Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	
2	Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Hyd awdur yr Adroddiad - mae'r sylwadau wedi eu cynnwys yma.
4	Adnoddau Dynol (AD)	d/b
5	Eiddo	d/b
6	Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	d/b
7	Sgriwtini	d/b
8	Aelodau Lleol	d/b
9	Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill	d/b

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	Cynhaliwyd asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb ac mae'r argymhellion hyn yn cydymffurfio gyda darpariaethau Deddf Cydraddoldeb 2010.
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:	
(1)	Rhannau diwygiedig o'r Cyfansoddiad;
(2)	Diffiniadau a throsolwg o'r modd y neilltuir swyddogaethau.

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):	
1.	Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013. http://wales.gov.uk/docs/dsjlg/consultation/130322familyabsenceregsannex1en.pdf
2.	Adroddiad Atodol Drafft – Absenoldeb Teuluol http://wales.gov.uk/irpws/sub/home/publication/201415/draft-supp-report-family-absence/?lang=cy
3.	Canllawiau Drafft Statudol a wnaed dan Adran 30 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. http://wales.gov.uk/docs/dsjlg/consultation/130322familyabsencequideannex2en.pdf

2.5 Erthygl 5 – Cadeirio'r Cyngor

2.5.1.2.7 ymgymryd â dyletswyddau fel fydd yn angenrheidiol o dan Reoliadau Absenoldeb Teuluol i Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013.

3.4.12 Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

3.4.12.5 Adroddiadau ac argymhellion gan y Pwyllgorau Gwasanaethau Democrataidd

3.4.12.8 Panel Apeliadau Absenoldeb Teuluol (Is-Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd)

3.4.12.8.1 Rhaid i bob Awdurdod Lleol benodi Panel Pwyllgor o'r Cyngor i gynnal gwrandawiadau apêl sy'n codi o'r Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013 ("y Rheoliadau").

3.4.12.8.2 Aelodaeth

3.4.12.8.2.1 Bydd y Panel Is-Bwyllgor yn cynnwys tri Aelod o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd (ni chaiff Cadeirydd y Cyngor fod yn Aelod) ac wrth sefydlu unrhyw Banel, bydd y Cyngor yn ceisio sicrhau cydbwysedd gwleidyddol.

3.4.12.8.3 Dyletswyddau

3.4.13.3.1 cynnal gwrandawiadau ar gyfer apeliadau a wnaed gan Aelodau yn erbyn penderfyniad i dynnu hawl i absenoldeb teuluol yn ôl.

3.4.13.3.2 setlo anghydfodau, lle byddai Aelod sydd ar absenoldeb teuluol yn dymuno mynychu cyfarfod/cyfarfodydd penodol, neu gyflawni dyletswydd benodol neu fath o ddyletswydd a lle bod Cadeirydd y Cyngor wedi gwrthod y cais.

3.5.3.16 Y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (PGD)

3.5.3.16.11 ymgymryd â dyletswyddau fel fydd yn angenrheidiol o dan Reoliadau Absenoldeb Teuluol i Aelodau Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013.

4.1.8 ~~Cynghorwyr Sir yn Mynychu Cyfarfodydd Cyrff Nad Ydynt yn Aelodau Ohenynt Cworwm~~

Os yw Aelod ar gyfnod absenoldeb teuluol, ac os byddai'n anodd cael dirprwy ar gyfer yr Aelod hwnnw ar sail dros dro, gall Cadeirydd y Cyngor ofyn i'r Aelod hwnnw fynychu cyfarfod os na fyddai cworwm ynddo efallai fel arall. Nid oes rhaid i'r Aelod fynychu.

4.1.29 Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau

4.1.29.1 Gall Aelod sydd ar absenoldeb mamolaeth neu ar gyfnod absenoldeb teuluol, yn amodol ar baragraffau 4.1.29.2 a 4.1.29.6 isod:

- Fynychu cyfarfodydd penodol
- Mynychu disgrifiadau penodol o gyfarfodydd
- Cyflawni dyletswyddau penodol; neu
- Cyflawni dyletswyddau o ddisgrifiad penodol.

4.1.29.2 Os rhoddir caniatâd gan Gadeirydd y Cyngor gall fod yn briodol i fynychu yn yr amgylchiadau a ganlyn (nid yw'r rhestr yn hollgynhwysol):

- Os oes gan yr Aelod ddiddordeb neu arbenigedd penodol mewn mater o fusnes/eitem ar y rhaglen, neu
- Os oes busnes brys sy'n cael effaith ar eu hardal leol yn cael sylw; neu
- Os na fyddai cworwm fel arall yn y cyfarfod o bosib.

4.1.29.3 Rhaid i'r Aelod cael caniatâd Cadeirydd y Cyngor cyn mynychu unrhyw gyfarfod neu gyflawni unrhyw ddyletswydd.

4.1.29.4 Rhaid i Gadeirydd y Cyngor roi gwybod i Arweinyddion pob Grŵp Gwleidyddol ar y Cyngor cyn rhoi caniatâd dan baragraff 4.1.29.2 uchod.

4.1.29.5 Gall Aelod wneud cwyn ysgrifenedig i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ynghylch gwrthodiad dan baragraff 4.1.29.2 uchod.

4.1.29.6 Rhaid i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd gyfeirio cwyn dan baragraff 4.1.29.5 uchod i Gadeirydd y Cyngor.

4.1.29.7 Rhaid i Banel a gyfansoddwyd yn unol â'r Rheoliadau Absenoldeb Teuluol ar gyfer Aelodau o Awdurdodau Lleol (Cymru) 2013 benderfynu cwyn a wnaed dan baragraff 4.1.29.5 uchod.

4.1.29.8 Gall y Panel:

- Cadarnhau penderfyniad Cadeirydd y Cyngor; neu
- Rhoi ei benderfyniad ei hun i mewn yn lle penderfyniad Cadeirydd y Cyngor

Diffiniadau o Absenoldebau Teuluol

<u>Math yr Absenoldeb</u>	<u>Diffiniad</u>
Cyfnod Absenoldeb Mamolaeth	Cyfnod o absenoldeb ar ôl i'r Aelod roi genedigaeth.
Cyfnod Absenoldeb plentyn newydd-anedig (Absenoldeb Tadolaeth)	Absenoldeb a ganiateir i "riant" y plentyn yn hytrach na'r fam. (h.y. y tad, gŵr, partner).
Cyfnod Absenoldeb Mabwysiadwr/Mabwysiadwraig	Cyfnod o absenoldeb ar gyfer y sawl sy'n mabwysiadu ac sy'n cychwyn pan leolir y plentyn gyda'r Aelod i'w fabwysiadu. (Absenoldeb Mabwysiadu)
Cyfnod Absenoldeb Mabwysiadu Newydd	Gall Aelod sydd â "phertynas" gyda pherson arall sy'n mabwysiadu plentyn gymryd hyd at bythefnos o absenoldeb mabwysiadu newydd (h.y. wedi priodi â'r sawl sy'n mabwysiadu'r plentyn neu'n bartner iddo/iddi). Os yw Aelod yn mabwysiadu plentyn gydag Aelod arall, gall un Aelod ddewis bod yn fabwysiadwr/fabwysiadwraig a derbyn absenoldeb mabwysiadwr/mabwysiadwraig, a byddai gan y llall hawl i gyfnod o absenoldeb mabwysiadu newydd.
Cyfnod Absenoldeb Rhiant	Cyfnod o absenoldeb a ganiateir i gynorthwyo Aelod i ofalu am blentyn yr oedd rhywun arall yn gyfrifol amdano cyn hynny.

Swyddogaethau partïon perthnasol

<u>Swyddog</u>	<u>Swyddogaeth</u>
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (PGD)	• Derbyn hysbysiadau ynghylch absenoldeb teuluol, gan gynnwys hysbysu'r bwriad i gymryd absenoldeb, a hysbysiad ynghylch pa bryd y bydd yr absenoldeb yn cychwyn ac yn dod i ben. • Cadw cofnod o'r holl hysbysiadau a rhoi gwybod i Gadeirydd y Cyngor, Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ac Arweinydd pob Grŵp Gwleidyddol am unrhyw hysbysiadau a dderbyniwyd. • Rhoi gwybod i'r Cyngor os nad yw'n ystyried bod gan yr Aelod hawl i gyfnod o absenoldeb teuluol. • Ysgrifennu at yr Aelod i amlinellu unrhyw benderfyniad a wnaed gan y Cyngor i ddileu'r cyfnod o

	absenoldeb cyn i'r cyfnod gychwyn neu tra bydd yn digwydd. • Derbyn apeliadau gan Aelodau yn erbyn penderfyniad i beidio â chaniatáu absenoldeb (caiff yr apêl wedyn ei throsglwyddo i Gadeirydd y Cyngor).
Cadeirydd y Cyngor	• Derbyn hysbysiad o apêl yn erbyn penderfyniad i ddileu absenoldeb teuluol a chyfeirio gwrandô'r apêl i'r Panel Apêl Absenoldeb Teuluol. • Penderfynu pa swyddogaethau y gall yr Aelod barhau i'w cyflawni yn ystod cyfnod o absenoldeb teuluol ar eu cais (ar ôl ymgynghori gydag Arweinwyr y Grwpiau Gwleidyddol). • Gofyn i Aelod fynychu'n wirfoddol i bwrpas cael cworwm.
Panel Apêl Absenoldeb Teuluol (Is-Bwyllgor o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd)	• Cynnal gwrandawiadau ar gyfer apeliadau yn erbyn penderfyniadau i ddod ag absenoldeb teuluol i ben. • Cynnal gwrandawiadau os oes anghytundeb ynghylch pa ddyletswyddau y caniateir i Aelod barhau i'w cyflawni yn ystod cyfnod yr absenoldeb.
Cyngor Llawn (Ond gan argymhell dirprwyo i'r Prif Weithredwr neu unrhyw Swyddog sy'n gweithredu gyda'i awdurdod/hawdurdod)	• Gall y Cyngor ddileu cyfnod absenoldeb Aelod cyn iddo gychwyn neu ddod â chyfnod absenoldeb teuluol i ben. • Os yw aelod lleol yn methu â dychwelyd ar ôl bod yn absennol, dal y tâl yn ôl ar gyfer yr Aelod, yn amodol ar benderfyniad y Cyngor llawn.
Arweinwyr Grwpiau Gwleidyddol	• Hawl i gael gwybod am absenoldebau teuluol. • Ymgynghorir â nhw ar benderfyniadau mewn perthynas â'r swyddogaethau y gall aelod barhau i'w cyflawni yn ystod cyfnod o absenoldeb.